

VERDEN OG VESTEN

Hva er grunnen til kommunismens seier i China? Det er Arnold J. Toynbee, den verdenskjente engelske historieforskeren, som stiller dette spørsmålet i sin ypperlige lille bok «The World and the West» (norsk oversettelse «Verden og Vesten», Cappelen's upopulære skrifter, Oslo 1953). Det svaret han gir, er det i høy grad verdt å merke seg. De sosiale og økonomiske forholdene er bare en del av forklaringen, hevder han. Den egentlige årsaken ligger dypere. Den er av åndelig art og henger sammen med den sekulariseringen av samfunns- og kulturlivet som er et så fremtredende trekk i Europas historie i de par siste seklene, nettopp de seklene da det vesterlandske verdensveldet kom til full utfoldelse. Sannheten er, skriver Toynbee, at ved å by kineserne «en verdsliggjort versjon av vår vesterlandske sivilisasjon, har vi gitt dem stener for brød, mens russerne ved å by dem både teknikk og kommunisme har gitt dem iallfall et slags brød — gruset svart brød, om en vil, men likevel et spiselig stoff, som inneholder litt av den næringen for det åndelige liv som mennesket ikke kan leve foruten».

Toynbee kaller kommunismen «et kristent kjetteri». Den er oppstått i Europa som en konkurrert til den kristne livsformen som dette kristne kontinentet par excellence ikke har evnet å gjennomføre. Gjennom sammenkobling med vesterlandsk teknikk har den fått verdenshistoriske muligheter. Den byr den ikke-vesterlandske verden i dens anti-vesterlandske situasjon i dag det den behøver for å hevde sin selvstendighet: en vesterlandsk teknikk og en anti-vesterlandsk tro. Historien forteller oss at «verden» gjennom sammenstøtet med «vesten» har vært like villig til å anta en fremmed teknikk som den har vært

uvillig til å anta en fremmed religion (i fremmed regi). «Den vesterlandske sivilisasjon ble forkastet i Russland i det femtende århundre og i Det fjerne østen i det syttende, da den krevet omvendelse til den vesterlandske form for kristendom. Og det var ikke noe tilfelle at dens skjebne på misjonsmarken slo helt om fra åpenbar fiasko til oppsiktvekkende fremgang så snart dens holdning til dens egen nedarvede religion hadde svinget om fra varm hengivenhet til kjølig skepsis.»

Forklaringen på det fenomenet som vi her er inne på, ligger selvsagt i dette at teknikken har bare med tingenes ytterside å gjøre (eller i hvert fall tror en det), men religionen har med menneskets sjel å gjøre, med menneskets «svar» på «utfordringen» fra det absolutte (for å tale i toynbeeske kategorier).

De synspunkter vi har referert, har vi som misjonsfolk all grunn til å notere oss. Vi har selvsagt lenge vært klar over at det budskapet misjonen er bærer av, er det budskapet både «verden» og «vesten» trenger. Men har vi forstått hvor uhørt viktig det er at dette budskapet blir forkynt for folkene i den situasjonen som de nettopp nå befinner seg i? Har vi forstått at det åndelige tomrom den hvite manns verdensvelde har skapt hos folkene, og som kommunismens kristne kjetteri står ferdig til å fylle (hvor den ikke allerede har fylt det), egentlig bare kan bli fylt av evangeliet, og at dette er for slekten det åndelige enhetsfundament som er atomalderens eneste alternativ til undergang?

Og: Har vi forstått den absolutt avgjørende betydningen det har — og framfor alt i den situasjonen vi står overfor i Asia og Afrika i dag — at det kristne budskapet og det kristne arbeidet i det hele blant folkene blir i størst mulig utstrekning frigjort fra sine vesterlandske former, at det blir mest mulig «stedegent», «innfødt», «folkelig», «nasjonalt» (eller hva en vil kalle det) — i forkynnelse, teologi, liturgi, salmesang, kirkebygg osv.? Og om vi har forstått dette, har vi også tatt de praktiske konsekvensene et slikt syn innebærer?

I den aktuelle situasjonen i den kristne verdensmisjonen avhenger alt av svarene vi gir på disse spørsmålene.

O. G. M.